

İZ BIRAKAN HATIRALAR- 26-

UNUTAMADIĞIM BAZI ADLİ HATIRALAR

Avukatlık son derece hassas olduğu kadar da dikkat edilmesi gereken bir meslektir. Hiçbir mesleğin itibarı kanunla veya başkaları tarafından değil, kendi mensupları tarafından korunur. Bu sebeple kamu hizmeti gören avukatların son derece dikkatli olmaları bir mecburiyettir. Meslek icra edilirken asla kötü örneklik sergilenmemelidir. Meselâ Ha-

sanköy cinayetinde maktullerin avukatının bir televizyon muhabirine yaptığı açıklamada cinayetin etnik sebeplerle işlendiği yolundaki açıklaması son derece yanlışti. Bizde Osmanlıdan beri toplumda herhangi bir ırki sürüşme yaşanmamıştır. Hele Türk-Kürt düşmanlığı hiç olmamıştır. Son derece hassas günlerden geçiyoruz. Milyonda bir ihtimalle cinayet etnik sebeple dahi işlenmiş olsa böyle bir beyanda bulunulmaması gerekir.

Genç arkadaşların dikkat etmesi gereken önemli bir husus da davayı mahallî mahkemede kazanmaya bakmalarıdır. Mahallî mahkemede yapılan bazı hataların, yüksek mahkemelerde de fark edilemediği görülmektedir.

Meslek hayatımda gördüğüm ilgi çekici birkaç hatıradan bahsetmek isterim.

Satışı Üç Defa Durduran Hâkim

Konya İcra Dairesinden Çumra'da ipotekli bir gayrimenkulün

paraya çevrilmesi yoluyla bir icra takibinde bulunmuştum. Gazete ilanı yapıldı, satış günü tespit edildi. Satış için Çumra'ya gittiğimde satışın Çumra icra hâkimi tarafından durdurulduğunu gördüm. Çumra'daki dosya talimat dosyası idi. Bu sebeple Çumra icra hâkiminin satışı durdurma gibi bir yetkisi yoktu. O gün hâkim ile görüşüp yaptığı işin usulsüz olduğunu kendisine bildirmem lazımdı. Burada hata yaptım, olan olmuştu. Satış için ikinci bir girişimde daha bulunmayı uygun gördüm. Hâkim ikinci satışı da durdurdu. Satışın durdurulması için bir sebep de göstermiyordu. Neticede Çumra icra hâkimi üçüncü satışı da durdurunca âdeta kendimi kaybettim. Bir cinnet hâli yaşıyordum. Çantayı icra memurunun odasında bir köşeye fırlatıp doğruca hâkimin odasına gittim. Mevsim yazdı, hâkimin kapısı açık içeride masasının başında oturuyordu. Öğleden sonra olduğu için adliye salonları oldukça boştu. İçeri girdim kapıyı örttüm. Hâkimin oturduğu masanın önüne dolaşım. Koltuğunu kendime doğru çevirdim. Hâkim ufak tefek bir adamdı. İki elimle yakasından tutup bir karış havaya kaldırdım. Hâkimin bu satışları ya rüşvet alarak veya hatıra binaen durdurduğunu düşünüyordum. Bir taraftan da durmadan laf sayıyordum. Baktım adam titremeye başladı, nutku tutulmuştu hiç sesi çıkmıyordu, ölecek diye korktum. Adamı bırakıp kapıya yöneldim. Seni şikâyet edeceğim diye bağıarak dışarı çıktım. O gün 25-30 dakikada Konya'ya gelmişim. O günün şartlarında

bu mümkün değildi. Nasıl geldiğimi bile hatırlamıyorum. Ertesi günü hâkimi şikâyet etmek için dosyadan bazı notlar almaya gitmiştim. Bir de baktım ki para yatmıştı. Yirmi dört saat içerisinde parayı nasıl temin ettiler, parayı nasıl yatırdılar hayret ettim. Para Çumra icrasına değil, Konya icrasına yatmıştı.

Yaptığım işin ne kadar yanlış olduğunun sonradan farkına vardım. Hukukçu haklı bile olsa asla hukuksuz bir yola başvurmamalıdır. Yalnız paranın hemen yatmasından, hâkimin bağırmasından ve benden şikâyetçi olmamasından yaptığı hatanın farkına varmış olmalı idi.

Ağır Cezada Gösterdiğim Bir Tepki

Hadim'in bir köyünde muhtar, Konya'da Karayolları Müdürlüğünden araç ve görevli getirtip, köy yollarını yaptırmış. Bunun için de köylüden para toplamış. Muhtar, Adalet Partili imiş. Bazı CHP'liler muhtar zimmetine para geçirdi diye savcılığa şikâyette bulunmuşlar. Yapılan bilirkişi incelemesinde zimmet raporu verilmiş. Bunun üzerine savcı Konya Ağır Ceza Mahkemesinde muhtar aleyhinde bir zimmet davası açmış. Mahkeme dosyayı bilirkişiye gönderecekti. Ben sanık müdafii olarak elimizde dosyaya girmemiş bazı gider belgelerinin bulunduğunu, dosyaya bunların verilmesinden sonra bilirkişiye gönderilmesi talebinde bulundum. Mahkeme talebimi kabul etti ve dosya ondan sonra bilirkişiye verilmek üzere Ankara'ya gönderildi. Verilen rapor savcılık

safhasında verilen raporun aynısı idi. Demek ki bilirkişiler bizim verdiğimiz belgeleri dikkate almamışlardı. Reis bey, rapor hakkında ne diyeceğimi sorunca, ben durumu aynen anlattım ve dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesi talebinde bulundum. Mahkeme başkanı yanındaki hâkimlerin fikrini bile sormadan “Gereği düşünüldü, sanık müdafinin talebinin reddi...” ifadelerini yazdırdı. Belli ki müvekkili mahkûm edecekti. Ben ayağa kalktım, sınırlı bir şekilde: “Eğer bu raporla müvekkile bir gün bile hapis cezası verirseniz adli hata işlemiş olursunuz.” dedim. Üyelerden bayan hâkim söze karıştı: “Avukat Bey niye itiraz ediyorsunuz, işinize gelmezse temyiz edersiniz.” diyordu. Bunun üzerine daha da sinirlendim: “Hem dosyayı incelemeyen geliyorsunuz hem de işinize gelmezse temyiz edin, diyorsunuz. Ben mahallî mahkemede gün gibi aşikâr olan derdimi anlatamazsam, bunu temyizde nasıl anlatacağım?” cevabını verdim. Gerçekten dosyayı inceleyerek gelmiş olsalardı bu hatanın farkına varırlardı.

Bu sırada gelmeyen hâkimin yerine alınan İkinci Asliye Hukuk Hâkimi Sadi Gökmenoğlu bana: “Mehmet Ali Bey beş dakika dışarı çıkar mısınız.” dedi. Ben dışarı çıktım, beş on dakika sonra da içeri aldılar. Mahkeme başkanı bana bir şey sormadan karar yazdırmaya başladı: “Dört kelime çizildi” dedikten sonra “Sanık vekilinin talebinin kabulü ile dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesine karar verildi.” dedi. Heyet kararından dönmüş, talebimi kabul etmişti.

Gökmenoğlu'nun anlattığına göre beni dışarı çıkardıktan sonra heyete: “Mehmet Ali Bey böyle tepkide bulunacak bir insan değil, o bildiğimiz ve güvendiğimiz bir insan, böyle feveran ettiğine göre haklı bir tarafı bulunmalı. Aceleniz ne, dosya bir kere daha bilirkişiye gitsin; ben kararınıza katılmıyorum!” uyarısında bulunmuş. Onun bu uyarısı sebebi ile karar değiştirilmiş.

İkinci bilirkişi zimmet olmadığı yolunda rapor verince müvekkilim berat etti. Hatta müvekkil biraz da alacaklı çıktı.

Eski yıkılan adliye binası

Güven Meselesi

Fatih Çarşısı yöneticileri ile eskiden aralarında ihtilaf bulunan bir kişi çarşı yöneticilerini zimmetlerine para geçirdiler, diye savcılığa şikâyetinde bulunmuş. Verilen rapor zimmet suçunu işlendiği yolunda idi. Sonunda Asliye Ceza Mahkemesinde dava açıldı. Ben sanıkların vekiliydim. İlk duruşmada hâkim dosyanın bilirkişiye gönderilmesine karar verdi. Gelen rapor savcılıkta verilen raporun aynısı idi.

Asliye ceza hâkimi avukatlara karşı son derece sert davranan bir insandı. Fakat hâkimin bana karşı böyle bir tavrı yoktu. Rapora itiraz ettim, dosya yeniden bilirkişiye gitti. Yine gelen rapor ilk iki raporun aynısı idi. Dosyanın üçüncü bir bilirkişiye gitme ihtimali hemen hemen yok gibiydi. Benim yaptığım hesaba göre dosyada zimmet suçu yoktu. Duruşmada ben: “Hâkim Bey ben muhasebeci değilim, ama az çok hepimiz hesaptan anlarız. Ben hesap ediyorum, dosyada zimmet gözüküyor. Dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesini talep ediyorum.” dedim. Ama hiç ümidim yoktu. Hâkimin sırf bana olan güveninden dolayı dosyayı yeni bir bilirkişiye gönderdi. Bu bilirkişi savcılıktan itibaren dördüncü bilirkişi oluyordu. İşi şansa bırakamazdım. Tayin edilen bilirkişiye gittim. Bilirkişi beni iyi karşıladı. Ona: “Benim sana gelmem etik değil, benim yaptığım hesaba göre dosyada zimmet suçu yok. Bilirkişiler dosyayı incelemeyen eski dosyaların aynısını gönderiyorlar. Rica ediyorum, hesabı mutlaka kendiniz

yapın.” deyince bilirkişi: “Avukat Bey hiç endişe etmeyin gereken itina gösterileceğim.” sözünü verdi. Son bilirkişinin verdiği rapor benim yaptığım hesabın aynısı idi. Hâkim sanıkların beratına karar verdi. Bir tarafta üç bilirkişi raporunda zimmet suçu gösterilirken, son raporda aksi rakam çıkmıştı. Durum genellikle uygulamalara ters gibiydi. Herhâlde hâkim sırf bana olan güveni dolayısıyla bu yola başvurmuştu. Sonunda karar böylece kesinleşti ve beş altı kişi mahkûm olmaktan kurtulmuştu.

Avukat duruşmalarda ne sebeple olursa olsun hukuka, akla ve mantığa aykırı bir talepte bulunmamalı. Hele davaları lüzumsuz yere uzatacak talepleri hiç olmamalıdır. Bunlar zaman içerisinde avukatların hâkimler yanında güvenlerini kaybetmeye sebep olabileceğini düşünüyorum.

Her avukatın başından buna benzer olaylar geçmiştir. Ben unutamadığım üç olayı nakletmek ile yetiniyorum.

Son Söz

Yirmi beş otuz yıllık meslek hayatımda yaşanan hatıralar bitmez. Ben bunların belki çok küçük bir bölümünü anlatabildim. Anlatamadığım veya anlatılması doğru olmayan hatıralarda kalmıştır.

Arkadaşlarımızın hemen hemen hepsinin eli kalem tutar. Şartlar çok değişti. Her şey altüst oldu. Meslektaşlarımızın yaşadıkları dönemlere ışık tutması bakımından hatıralarını yazmalarının faydalı olacağını düşünüyorum.

Bir Şehir, Bir Mekân TOKAT KÖPRÜSÜ

Ahmet
ÇELİK

30 Temmuz-1 Ağustos tarihleri arasında ilk kez katıldığım TYB Konya Şubesi'nin düzenlediği, Amasya ve Tokat gezisine katıldım. Her iki şehirde çok güzel tarihi eserler vardı. Dönüşe geçmeden önce Yeşilirmak kenarında Tokat yemeklerini tatmadan önce gözümün çarpan tarihi köprü ilgimi çekmişti. Bir fırsatımı bularak değerli hocam Zekeriya Şimşir Beyle birlikte restorasyonu devam eden Tokat ya da Hıdırlık denilen Selçuklu devrine ait eşsiz köprü ve kitabelerini acele ile inceleme fırsatı oldu.

DEVİRLER

Malazgirt Zaferinin hemen sonrasında 1074'te Emir Danişmend Gazi tarafından Bizanslıların elinden fethedilen Tokat, bir asır Danişmentlilerin egemenliğinde kaldı. Sultan II. Kılıçarslan tarafından 1175'te Anadolu Selçuklu Devleti hâkimiyetine giren Tokat'ta bir müddet Rükneddin II. Süleyman Şah ve Alâeddin Keykubad idareci olarak görev yaptı. 1240'ta Baba İshak isyanı ve 1243'te Moğollarla yapılan Köseadağ Savaşı'ndan sonra İlhanlılar bölgeye hâkim oldular. İlhanlıların tarih sahnesinden çekilmesinden sonra Tokat 1335'te Eretnaoğulları'nın idaresi altına girdi. 1398'de Kadı Burhâneddin'in Akkoyunlu Osman

Bey tarafından öldürülmesi üzerine mahallî emirler arasındaki çatışmalardan bıkan halkın davetiyle harekete geçen Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezid, Tokat'ı kolaylıkla ele geçirdi. Yıldırım Bayezid "Dârünnasr" adını verdiği Tokat'ta iken kendi adına para bastırıldı, bir cami yaptırdı ve kaleyi tahkim etti.

ESERLER

Tokat'ta hâkim olan Danişmentli, Selçuklu, İlhanlı ve Osmanlı idaresinden her biri eşsiz sanat eserler koyarak şehri manen ve maddeten imar ve ihya ettiler.

Yağı Basan, Çukur Medrese, Gök ve Hisariye medreseleri,

Tokat Hıdırlık Köprüsü,

Hatuniye, Ulu, Genç Mehmet Paşa Camileri,

Hamza Bey, Kazancılar, Behzat, Hacı Terhan ve Alaca Mescitleri,

Aceşşir, Ahmet Paşa, Alp Gazi, Ebul Kasım Ali Tusi, Melik Seyfeddin, Sefer Şah, Nurettin b. Sintimur ve Pir Ahmet Bey türbeleri,

Abdulmuttalib, Halef Gazi, Sünbül Baba, Kablızade, Şeyh Meknun zaviyeleri ve Mevlevihaneleri tekkeleri,

Paşa ve Sultan Hamamı,

Taşhan ve Paşa Hanları bu tarihi hazinelerden belli başlılardır.

KÖPRÜ

Yeşilirmak üzerinde kurulu **Tokat Köprüsü** ya da **Hıdırlık Köprüsü** denilen beş Selçuklu sultanının isminin geçtiği bu tarihi köprü hakkında İsmail Hakkı Uzunçarşılı (1888-1977), yayımladığı *Kitabeler* (İstanbul 1927) adlı eserinin “Tokat Kitabeleri” bölümünde (s.4-7) şu bilgileri vermektedir:

“Evliya Çelebi “cıs-r-i müsen-

İsmail Hakkı Uzunçarşılı (1888-1977)

na/eşsiz köprü” olduğundan bahisle “Kemer Köprüsü” diye yâd eylediği **Tokat Köprüsü** Amasya tarafından şehre girerken Yeşilirmak üzerindedir. Köprü mükemmel ve muntazam olup kesme taş ile yapılmıştır. Beş gözü vardır. Köprü'nün üstünde şehre girerken sağına tesadüf eden kitabe, mermer taş üzerine hak edilmiştir. Yazının harici tesirlerden muhafazası için kitabe taşın iç tarafındadır. Köprü'nün tulu (uzunluğu) yüz elli bir, arzı (genişliği) yedi metredir. Kitabenin yazısı körfet Selçuklu sülüsüdür.

Bu kitabede Selçuklilerden üç kardeşin yani Gıyaseddin Keyhüsrev II'nin oğullarından İzzeddin Keykavus II, Rükneddin Kılıçaslan IV ve Alâeddin Keykubat II'nin müşterek hükümetleri zamanında vaz edilmiştir. Kitabe şudur:

1.veffeka li-inşâi hazihi'l-kantarati'l-mubâreketi fi eyyâmi devleti's-selâtinî'l-a'zam İzzü'd-dünyâ ve'd-dîn ve Rüküd-dünyâ ve'd-dîn ve Alâi'd-dünyâ ve'd-dîn beni es-Sulân Gıyâseddin Keyhüsrev bin es-Sultân Alâeddin Keykubâd.

2.berâhini emîrû'l-mü'mîne eizza'llâhu ensârahüm ve kâne'l-muvaffak li-hazihi'l-imâreti hüve'l-emîrül ispehsalâr el-kebîr el-müeyyed el-mukbil melikü'l-ümerâi seyfû'd-devle ve'd-dîn mefharül havasû'l-emîrû'l

3.a'zam Pervâne Hamîd ibni Alî Tûsi ceddede tagammedehümü'llâhi bi-gufrânihi ve kad esse-se bünyâniha ale't-takvâ minâ'llâhi azze ve celle el-vâki' fi hâmisî fi şuhûri senete semâni ve erbaîne ve sitte mie

4.ve kâne mimâruhâ ve'l-vâkîfu alâ imâretihâ hüve'l-emîrû'l-muhtâc ilâ rahmeti Rabbihi eleizzü'l-ehâss el-muvaffak el-mukbil Bahâeddin Ziyâi'l-İslâm

5.Tâcü'l-enâm vahîdü'l-mülûk ve's-selâtin Muhammed bin el-Ferec el-marûf bi-İbni'l-Hakîm efâza'llâhu tevfikahu ve sehhele hayratihî ve zâafe iclâlehu.

Giyaeddin Keyhüsrev II'nin vefatı üzerine vezir-i azam Sahib Şemseddin Muhammed, meşhur **Celaeddin Karatay, Esedüddin Ruzbe, Emir Camdar, Fahreddin Ebu Bekir Pervane** ile müşavere ederek İzzeddin Keykavus'un hükümetine karar verdiler. Fakat biraderleri Rükneddin ile Alaeddin rahat durmayarak birbirini müteakip saltanat davasına kıyam eylediler. Hatta meşhur ümeradan Karatay, Cacaoğlu, Hüsameddin Bicar Bey ile Rükneddin tarafını iltizam ettiler. Bu kavga ilk zamanda 647 senesine kadar yani üç sene devam etti. Nihayet ümeranın tavassutuyla üç kardeşin birden hükümet eylemeleri takarrür etti. İşte yukarıdaki kitabe bu müşterek hükümetin ikinci senesinde vaz' edilmiştir.

Yukarıda anlatıldığı gibi Giyaseddin Keyhüsrev b. Keykubat'ın vefatında İzzeddin Rükneddin ve Alâeddin isminde üç oğlu kalmıştır. Giyaseddin daha ölmeden evvel Gürcü Kraliçesi Rusudan'ın kızından doğan küçük oğlu Alaeddin'i veliaht yapmıştı. 664'de Giyaseddin'in vefatı üzerine İzzeddin diğerlerine tercih edildi. Köseadağ felaketini müteakip memleketin kutlu olması için yapılan fedakârlıklar bir tarafa bırakılarak saltanat mücadeleleri başlamak üzere idi.

Bir aralık İzzeddin Keykavus'a bir Moğol elçisi gelerek Ögeday Han'ın oğlu Güyük Han'ın kağanlığına is'adı sebebiyle tebaatlerinde bulunan Selçuklu hükümdarını da merasime davet etti. İzzeddin, korkup gitmek istemeyerek bir takım bahanelerle ortanca kardeşi Rükneddin'i gönderdi. Kağan bu şehzadeye riayet ederek onu biraderinin yerine Selçuklu hükümdarı nasbeyledi. Merasimden avdet eden Rükneddin Sivas'a gelerek saltanatını ilan eyledi. (646/1248).

İzzeddin Keykavus'un kardeşi Rükneddin Kılıçarslan'ın Sivas'ta bu suretle saltanat davasına kıyam etmesi Moğolların müdahalelerine kapı açtı. Moğolların büyük Türk imparatorluğunu yıkmak için Rükneddin'e müzaharat vaat eylediler. Bir takım asker de verdiler. Vaziyetin vahametini gören İzzeddin'in veziri **Celaeddin Karatay** memleketin iki kardeş arasında taksimini Moğollara güvenen Rükneddin'e kabul ettirdi. İzzeddin'in merkezi Konya, Rükneddin'in Sivas idi. Rükneddin'in ümerası bütün Selçuklu memleketlerinin elde edilmesi için

Rükneddin'i teşvik ettiler. Rükneddin bundan cesaret alarak biraderi üzerine hücum etti ise de Aksaray civarında vaki muharebede mağlup ve maiyetiyle esir edildi. İzzeddin merhametli idi. Moğolların müzaheretine nail olan kardeşine dokunmadı. Ve diğer kardeşi Alaeddin ile birlikte hükümetine teşrik eyledi. (647-649). Memlekette intizam yoktu. Moğollar para için mütemadiyen taziyıkatta bulunuyorlardı. Bu sırada Kağan olan Mengü Han Sultan İzzeddin'in huzuruna gelmesini emreyledi. İzzeddin tevali eden elçilerden kuşkulandı ise de herçe-abad bir takım hediyelerle harekete karar verip Sivas'a geldi. İzzeddin ekser ümeranın Rükneddin taraf-

tarı olup onu saltanata geçireceklerinden kuşkulanarak süratle Konya'ya avdet ile yerine vekâleten küçük kardeşi Alaeddin II'î arzı tazimat için Kağana gönderdi. Bu zat yolda vefat etti. Hükümet iki kardeş elinde kaldı.

İbni Bibi'ye göre İzzeddin'in Rum olan dayıları mütemadiyen Rükneddin'i taziyık ile saltanat icrasından men etmek isteyerek tahkir ediyorlardı. İzzeddin; Rükneddin'i haps ederek saltanatı yalnız kalmasını istiyordu. Nihayet Rükneddin ümeradan Kemaeddin cesaretlendirerek Kayseri'ye kaçırdı. Ve orada tekrar ilan-ı saltanat etti. Kardeşi İzzeddin kendisine Sivas, Malatya, Harput ve Diyarbakır taraflarını terke razı oldu ise de Rük-

neddin'in ümerası bu memleketleri az görüyorlar İzzeddin'in ümerası da fedakârlığa razı olmuyordu. Rükneddin Konya üzerine yürüdü. İki tarafta tekrar harp ederek haris insanlar yüzünden çok kan döküldü. Rükneddin mağlup ve firar ederken Develide yakalandı ve kendisine biraderi tarafından iptida Amasya badehu Borçlu ikamete tahsis edildi. Daha açıkçası hapis olundu. (652/1254).

Bu esnada kumandan Baycu Noyan'a verilecek bir kışlaktan dolayı İzzeddin ve bir kısım ümerası tedbirsizce hareket ettiler. Bunun üzerine Moğollar Baycu Noyan kumandasında bir ordu ile Anadolu'ya girerek Erzincan'a geldiler. İzzeddin ehemmiyetsiz kuvvetine güvenerek mukabeleye kalktı. 654 senesinde "Alaad-din Ribatı" denilen Konya ile Aksaray arasındaki bir mevkide İzzeddin'in ordusu mağlup ve kendisi Antalya'ya firar etti. Bunun üzerine Burgulu'da hapis edilen biraderi Rükneddin Kılıçarslan tahta çıktı. Ve Hülagu Hanın himayesine nail oldu. İzzeddin Keykavus'ta nail-i teveccüh olup Selçuklu hükümetinin şarkı (doğusu) Rükneddin'e garbı (batısı) İzzeddin'e verildi. Fakat bu takvim çok devam etmedi. Bazı müfitler İzzeddin'in Mısır muhaberesi (haberleşmesi) olduğunu Rükneddin'in veziri Muiniddin Süleyman vasıtasıyla Hülagu'ya duyurdular. Ve İzzeddin'in tedibine müsaade istediler. Hülagu müsaade etti. Rükneddin kendi ve Moğol askerleriyle Konya üzerine yürüyerek Sultan İzzeddin'i Antalya firara oradan Bizans İmparatoru Mihail Paleulogos'un nezdine ilticaya mecbur ettiler.

(660/1261). İşte bu suretle Rükneddin zahiren müstakil, hakikatte Moğolların bir valisi olarak Selçuklu tahtına geçti. Firar eden İzzeddin bir Hayli müddet Konstantiniyye'de ikametden sonra Kıpçak hükümdarı Berke Han'ın himmetiyle kurtulup Saray şehrine götürülmüş ise de memleket avdet edemeyerek orada vefat etmiştir.

Kardeşinin firarından sonra Selçuklu saltanatında yalnız kalan Kılıçarslan IV Moğolların ve Muiniddin Pervane'nin elinde oyuncak olmuş ve yine o ellerde maktulen vefat etmiştir. (663 veya 664)

Üçkardeşler saltanatını münhasıran zikr edildiğinden sonra kitabede geçen **Seyfeddin Hamit**'i tetkik edelim. Emir-i kebir Seyfeddin Hamid bin Ebilkasım ibni Ali et-Tusi yukarıda kitabesi geçen "Pisir-i Tusi" dahi denilen Ebulkasım'ın oğludur. Bu zat üç kardeşler hükümetinde pervanelik (maliye bakanı) hizmetiyle en yüksek mevkilerden birini işgal etmişti. Bu zat hakkında İbni Bibi ile Aksarayı Tezkiresi'nde malumat olması lazım gelirse de bu malumat yoktur. Yalnız üç kardeşlerin ilk pervanesinin Ebu Bekir, son pervanesinin Nizameddin Hurşid olduğu anlaşılıyor. Demek Seyfeddin Hamid bu iki zatın arasında pervanelik etmiş olacaktır.

Köprünün mimarı ve vâkıfı olup İbnü'l-hakim diye meşhur olan ümeradan **Bahaeddin Muhammed bin Ebu'l-ferec** hakkında şimdilik bir malumata destres olamamıştır. Kitabede ki tarz-ı tahrir nazaran mütenfezandan (ileri gelen yöneticilerden) olduğu zan edilir."

Ercan
ARSLAN

SEYDİŞEHİRLİ FAZLIOĞLU CEMAL OĞUZ ÖCAL'DAN TÜRK ÇOCUKLARINA SELÂM

*“Mefkûremiz göklerde dalgalanan bir sancak
Allah'ın huzurunda eğiliriz biz ancak”*

Cemal Oğuz Öcal'ın babası Alanya Kazasının Kızılağaç Köyünden Fazlızâde Hafız Hasan Efendi'dir. Medrese Mezun olan Hasan Efendi muhtelif köy ve kasabalarda imam-hatiplik yapmış, I. Cihan Harbi yıllarında esir düşmüş, esaretten kurtulduktan sonra da Beşiktaş Camiinde vaizlik yapmıştır. Kısa bir müddet jandarma olarak vazife gördüğü bilinmektedir. Annesi ise Kazan Türklerinden Hatice Hanım'dır. Öcal'ın yetişmesinde büyük tesiri olan bu fedakâr kadın, anne, baba ve kız kardeşiyle Moskof zulmüne daya-

namayarak 93 Harbi (1877-78) esnasında Kazan'dan Anadolu'ya göç etmişlerdir. Cemal Oğuz Öcal ve ailesinin Moskof düşmanı olmalarının ve soyadlarını Öcal olarak almalarının sebebi budur.

Fazlıoğlu Hafız Hasan Efendi oğlu Cemal Oğuz Öcal 1913 yılında babasının vazifeli olduğu Seydişehir Kazası'nın İncesu Köyünde doğdu. Seferberlik, Mütareke ve İstiklal Harbi yıllarının zorluğu içinde yoksullukla büyüdü. 1927 yılında babası, 1932' de annesi vefat etti.

Cemal Oğuz Öcal ilk tahsiline o günkü adıyla Seydişehir Numune Mektebi'nde 1920 yılında başlamıştır.

Dönemin imtihan cetvellerini incelediğimizde onun derslerdeki başarı durumlarını tespit etme imkânımız olmuştur. Fazlının Hafız Hasan Efendi oğlu Cemal 1 Haziran 1925 te Beşinci sınıf öğrencisidir. Okul numarası 97'dir. Aliyyül Ala derece ile okuldan 3. olarak mezun olmuştur. Daha sonra Konya Öğretmen Okuluna kaydolmuş, oradan da İstanbul Erkek Öğretmen Okuluna nakli alınmıştır. Bu okuldan 1935-36 Eğitim Öğretim yılında mezun olmuştur. Gümüşhane, Adana, Konya vilayetlerinin kaza ve köylerinde öğretmen, Başöğretmen, Maarif Memuru olarak vazife yaptı. 1943 yılı Kasımında

Cemal Oğuz Öcal, 1950

1944 Türkçülük davaları esnasında Ankara'da Nihal Atsız ile birlikte, önde ortada

yazılı ve sözlü imtihanları başarıyla vererek Ankara Gazi Terbiye Enstitüsünün Pedagoji bölümüne girdi.

3 Mayıs 1944 Ankara Nümayişlerinin başında bulunduğu gerekçesiyle bu okuldan tart ve Irkçılık-Turancılık suçuyla tevkif edildi (Tutuklanıp beraber yargılandığı ülkü ve çile arkadaşları şunlardı: Ord. Prof. Dr. A. Zeki Velidi Togan, Dr. Hasan Ferit Cansever, Hüseyin Namık Orkun, Nihal Atsız, Nejdet Sançar, Dr. Fethi Tevetoğlu, Alp Arslan Türkeş, Heybetullah İdil, Reha Oğuz Türkkan, İsmet Rasin Tümtürk, Cihad Savaş Fer, Muzaffer Eriş, Fehiman Altan, Fazıl Hırsarıklılar, Hamza Sadi Özbek, Nurullah Barıman, Yusuf Kadıgil, Hikmet Tanyu, Orhan Şaik Gökçay, Zeki Sofuoğlu, Cebbar Şenel, Sait Bilgiç. Bu isimlere ilaveten Osman Yüksel Serdengeçti'de 3 Mayıs 1944 Çarşamba nümayişinde yakalanıp İstanbul Emniyet Müdürlüğü Nezarethanesinde feci işkencelere maruz bırakılmış, üç buçuk aylık işkenceyle geçen mevkufiyet sonrası serbest bırakılmıştı) Öcal, tabutluklarda ve Tophane Zindanlarında bir yıl kadar türlü işkencelere

maruz kaldı. 31 Mart 1945 te serbest bırakıldı. Eskişehir'de Kocatepe Gazetesinde muharrir, Şeker Fabrikasında işçi, Seyitgazi Toprak Ofisinde memur olarak çalıştı. Sevgili kızı Türkay'ın acıklı ölümü bu esnada gerçekleşti. 1 Ekim 1946-29 Nisan 1947 tarihleri arasında Eskişehir ve Konya Bölge Çalışma müdürlüklerinde mümeyyiz olarak görev yaptı. Konya'ya geldiği zaman "Türk Çocuklarına Selâm" başlıklı yazısını kaleme almıştı. Onun dönemin gençliğinin milli duygularının şekillenmesinde en az şiirleri kadar, düz yazılarının da önemi büyüktür. Bu nedenle ilgili yazısının bazı bölümlerini sizlerle paylaşıyorum:

"Üç gündür, yıllardan beri hasretiyle yanıp tutuştuğum Konya'dayım. Beni yetiştiren gençliğimin en tatlı, en heyecanlı ve en güzel günleri sıcak koynunda geçen her köşesinde acı-tatlı birçok hatıralarım bulunan eşsiz Konya'da... Bölünmez Türk Yurdunun aşılma kalesi, Selçuk Medeniyetinin başkenti, alimler, şairler, sanatkarlar, filozoflar ve serdengeçtiler beldesi, tarih, ilim ve sanat şehri, Mevlana

Cemal Oğuz Öcal

diyarı mübarek ve muhteşem Konya'da... Ayaklarım beni -ihtiyarsız- Halkevine sürükledi. Ahlak, fazilet, bilgi, şefkat, ülkü ve iman kaynağı Halkevine. Üç buçuk yıldan beri görmediğim dost ve aşına simaları görmek, onlarla sarmaş dolaş olmak, doya doya konuşup dertleşmek, ondan uzak kaldığım zamana ait kültür çalışmaları hakkında bir fikir edinmek istedim. . . Cidden kibar ve terbiyeli bir genç olan Kitapsaray memuru, vaktin geçmiş olmasına rağmen bana "Konya" koleksiyonlarını göstermek nezaketinde bulundu. Türkiye'mizde maalesef bir eşi daha bulunmayan fakat bulunmasını can ve gönülden arzuladığımız bu büyük ve kıymetli kültür dergisinde birçok şiirlerim çıkmış. Onları birer birer gözden geçirdim. Kâh sevinç kâh acıyla içim titredi. Hey gidi günler hey!

Halkevini ziyaretim mutlu bir güne rastlıyordu. Gençler İkinci İnönü Zaferi'nin 26. yıldönümü münasebetiyle bugüne ait duygularını dile getireceklermiş. Beni de çağırdılar, gittik. Sayın Halkevi Başkanı Şehabettin Uzluk birkaç sözle töreni açtı. Sonra şehrimizde-

ki okullardan 15 öğrenci beşer dakika konuştular. Hem de ne güzel, ne samimi, ne candan, ne heyecan ve iman dolu bir dille...Yarının genç hatiplerini dinlerken göğsümüz gurur ve iftiharla kabardı...

Türklüğünü kanının her zerresinde duyan şerefli geçmişinden hız ve ilham alan Atatürk çocuklarının başaramayacakları hangi zorluk vardır? Genç ve ateşli öğrencilerimizin hepsi de ayrı ayrı muvaffak oldular. Onların bu güzel ve yerinde başarılarını küçümsemek insafsızlık olur. Hele Erkek Sanat Enstitüsünden küçük Erdoğan Erkan, yaşından ve bilgisinden umulmayacak derecede büyük bir muvaffakiyet gösterdi. Bu genç ve imanlı hemşerimin şahsında bütün Türk Çocuklarını saygıyla selâmlarım! . . ." diyordu.

Sağırname adlı hicviyesi nedeniyle Aralık 1954'te tekrar hapse girdi. Mahkumiyeti bittikten sonra Şemsettin Sirer'in Maarif Vekilliği sırasında çok sevdiği öğretmenlik mesleğine geri döndü. Eskişehir'de Necatibey, Dumlupınar, Gazi, Tepebaşı ve Atatürk İlkokullarında görev yaptı. 1956 yılında Konya Ulemasından Türkistanlı Ahmet

Haki Efendiye Gönderilen 27 Mektuptan biri Cemal Oğuz Öcal'a aittir. Ahmet Haki İzler (1887-1975) günümüzde Özbekistan'ın tarihi şehirlerinden Buhara'da doğmuş, Türkistan'ın bağımsızlık savaşlarında bulunmuş, işgal yıllarında uzun yolculuklardan sonra Konya'ya gelip yerleşmiş önemli bir şahsiyettir.

Kartvizit şeklindeki mektubun ön yüzünde "Hepimiz hürmetle ellerinizden öperiz. Sunduğum mecmuadaki "Suveydişler" başlıklı ve "Âşık Fedai" imzalı şiir, fakirindir. Bu dergiye siz de yazarsanız iyi olur. Hürmetlerimle. Cemal Oğuz Öcal" ifadeleri, arka yüzünde ise "12. 8. 1956 ve Eskişehir" yazıldıktan sonra: "Muh-terem Haki babamız, Allah izin verirse 16 Ağustos Perşembe günü buradan otobüsle hareket edecek ve aynı gün malum saatte mübarek Konya'mızda olacağım. Büyük garaja teşrif buyursanız görüşürüz. Çocuklar İstanbul'a gidecekler." diye yazılmıştır.

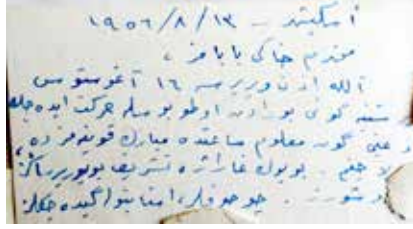
6 Kasım 1959'da Eskişehir'den İstanbul'a tayin oldu. Taşıtlarla Mithat Paşa İlkokulu, Eyüp Nişancı İlkokulunda çalıştı.

Bütün şiirlerinde vatan, millet, köy, köylü, okul, çocuk, Türklük, Türkçülük aşkını samimiyet ve muvaffakiyetle terennüm etti. Ziya Gökalp ve Mithat Cemal Kuntay'ın sanat görüşlerinden etkilendi. Bütün ülküsü Türk Milliyetçiliği olan Cemal Oğuz Öcal, bunu şiirlerinde bir bayrak gibi dalgalandırmıştır. Onun matbuat hayatı 1935'te Serveti Fünun Dergisinde yayınlanan lirik ve milli şiiri "Eminem" ile başlar. Dönemin Milliyetçi ve mukaddesatçı tüm dergi ve mahalli gazetelerinde şiir, hiciv, fıkra ve makale türünde yazılar kaleme aldı.

Basılmış Eserleri: Yurttan sesler (1939), Türk Geliyor (1944), Ata Sevgisi (1946), Savulun Kızıllar

Kartvizit ön

Kartvizit arka

Sıra No	Adı Soyadı	Yaşı	Okul	Not
1	Hafız Hasan Efendizade Cemal Efendi	12	Seydişehir Merkez İlk Erkek Mektebi	12. Sıra
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				

Seydişehir Merkez İlk Erkek Mektebi 1925 yılı İmtihan-ı Umumi Cetveli Beşinci sınıf öğrencileri, üçüncü sırada Hafız Hasan Efendizade Cemal Efendi.

Gençlik Geliyor (1949), Türk Çocuklarına Milli Şiirler (1951), Her şey Vatan İçin (1953), Türk Çocuklarına Milli Şiirler (İlaveli ikinci baskı 1956), Kıbrıs'a seferim var

(1958), Ramazan Şiirleri (1960), Eyüp Sultan'ı Ziyaret (1960), Olan Oldu Bizlere (1960), Yavrularımıza Okul ve Bayram Şiirleri (1960), Bir Millet Şahlaniyor (Bütün şiirleri 1968), Öğretmenim (1970).

Birbirinden güzel dini, milli, içtimai ve hamasi şiirleri, içli ağıtları birçok Antolojiye, kitaba, takvime geçen Konya ve Eskişehir Basın Tarihinde şerefli bir yer edinen F. Cemal Oğuz Öcal, manzum ve mensur yazılarında asıl imzasının dışında "Oğuz Fazlıoğlu, Aşık Fedai, C. İncesu, Uslu Ozan" mahlaslarını kullandı. Halkevi Konferans salonlarındaki, milli bayram ve yürüyüşlerdeki coşkun hitabeleri kitleleri heyecanlandırmada çok tesirliydi. Şiran, Seydişehir, Konya, Adana, İskenderun, Ankara, Eskişehir Halkevlerinde çalışmalarında bulundu. Eskişehir Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Reisliği (1947-1950) yaptı. Derneklere görev aldı.

1938 'de ilk evliliğini Sultan Yarnataş ile yaptı. 1945 yıllarında ikinci evliliğini öğretmen Meliha Hanım ile yaptı. Tomris isimli bir kızları oldu. İki evliliğinde de mesut olamayan Öcal üçüncü evliliğini 3 Ocak 1948 tarihinde Türkistanlı merhum Sadettin Nadir Be-

ğin kızı Azmiye Bozyiğit Hanımla yaptı. Çiftin yüzüklerini büyük Tarihçi Zeki Velidi Togan takmıştır. Bu evliliğinden Kürşat (d. t. 7. 7. 1950 -Bankacılık yapmıştır) ve Süyümbike (d. t. 19. 9. 1951-Metin Kenet ile evlidir. İki çocukları vardır) isimlerinde iki çocukları dünyaya geldi. Konya sevgisini 25. 2. 1944 te yazdığı ve Hocası Namdar Rahmi Karatay'a ithaf ettiği "Selâm" adlı şiirinde dile getiren Öcal, Konya'nın temiz diline, İnce Minarenin taştan şiirine, Aslanlı kışlaya, Dede Bahçesine, Takkeli dağa, Loras'a, Kızlar kayasına, Divleğe, Beyşehir'e, Karaviran Gölüne, Meram'a ve diğerlerine selâm etmektedir. Cemal Oğuz'un doğduğu memleketi Seydişehir'i abideleştirdiği "Seydişehir Destanı" adlı şiiri Konya Halkevi Dergisinde 1945 yılında yayınlanmıştır.

Öğretmen, Şair, Yazar Cemal Oğuz Öcal 1971 yılında İstanbul'da karaciğer rahatsızlığından vefat etti. Cenazesi Sakızağacı Mezarlığı'nda 4. adada toprağa verildi. Eşi Azmiye Hanım (1925-2019) ve oğlu Kürşat Öcal (1950-1995) da aynı yerde medfundur. Cemal Oğuz Öcal ismi Seydişehir'de bir caddeye verilmiştir. Arif Nihat Asya tarafından ona ithafen bir mersiye kaleme alınmıştır. Bu büyük Türk Milliyetçisi şair ve yazarı rahmet ve şükran duyguları ile bir kez daha anıyoruz.

Kaynaklar:

- Ekekon Gazetesi 4 Nisan 1947
Seydişehir Merkez İlk Erkek Mektebi 1341 Yılı İmtihan-ı Umumi Cetveli, Beşinci sınıf.
Fazlıoğlu Cemal Oğuz Öcal, Olan Oldu Bizlere, Ercan Matbaası, İstanbul 1962.
Ahmet Çelik, Konya Ulemasından Türkistanlı Ahmet Haki Efendiye Gönderilen Mektuplar, Merhaba Akademik Sayfalar, Cilt 15, Sayı 4, s. 51-, 25 Şubat 2015.
Konya Halkevi Dergisi, Sayı 64-65 Şubat-Mart 1944
Meşkure Yılmaz, "Türkçülük Yargılamalarından Bir Portre: Cemal Oğuz Öcal", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Cilt: 128, Sayı: 252, İstanbul 2021, s. 13-32.

MERHUMU NASIL BİLİDİNİZ? -7-

AT CANBAZI DELİ OSMAN

Kamil
UĞURLU

Konya'da Tevfikiye Caddesinin ucunda yakın zamanlara kadar belediyenin bir kantarı vardı, karşısında şu anda Vakıf Çarşısı bulunuyor.

İşte orası eskiden at pazarı idi.

Civarındaki dükkânlar da at cambazlarının (yani at alıp satan esnafın) at bağladıkları küçük ahırıcılardı.

Esnafın atı alan, eğer denemek isterse, kapı camiine doğru atın başını salıverirdi. Parke taşla döşeli sokak zemini, atın nalları altında kıvılcımlar çıkararak tozar, duvarlar çın çın öterdi.

İkinci üsleri herkes dükkânının önünü sular, süpürür, keçesini serer, çayını söylerdi. Akşama kadar yapılan alış-verişin yorgunluğu, bu saatlerde zevke dönüşürdü.

Cambaz Deli Osman Ağa bu pazarın en ünlü esnafıydı. Deli-dolu bir adamdı. Ama esnafın hasıydı. Özüne sözüne güvenilir, Konya'nın geçmişinden efendilik tevârus etmiş bir zattı. Bazan bir pire için yorgan yakardı. Deli demelerinin sebebi buydu.

Bir gün ikindiüstü dükkâna saç sakalı birbirine karışmış gençten bir adam çıkageldi. Selâm verdi ve derdini anlattı.

Eşmekaya'lı Ali Ağa'nın oğluydu bu gelen. Bir vukuat neticesi hapse girmiş ve beş sene yatmıştı. Onun hapse girmesi sadece onu ve ailesini değil, babasını da perişan etmişti. Zor durumdaydılar. Köyüne dönmek istiyordu ve parası yoktu.

Osman Ağa "olur, dedi, hele otur çayını iç, icabına bakarız."

Delikanlı o gün Osman Ağanın misafiri oldu. Ertesi gün terzi Celâl efendiye ısmarlama bir elbise diktirildi. Potin alındı. Tavladaki atlardan iyi bir rahvan seçildi. Eğere bir heybe atıldı. Heybenin gözü, delikanlıyı gözleyenlere hediye ile dolduruldu.

Öteki göze üç kese altın konuldu. Delikanlı el öptü ve Eşmekaya'nın yolunu tuttu..

Aradan uzun yıllar geçti. Devran her zaman aynı minval üzere dönmediğinden, Cambaz Deli Osman Ağa'nın işleri ters gider odu. Önce at pazarında tavlalar küçük birer dükkâna döndü. Sonra onlar da elden çıktı ve Osman Ağa'nın eli böğünde kaldı.

Aylarca rezil dolaştı. Bir gün ona, Aksaray'a gidip veresiye bir miktar mal, yani hayvan toplamasını, onları getirip satarak hiç olmazsa nafakasını sağlamasını tavsiye ettiler.

Ağa Deli Osman'a bu önce zor geldi. Ama kabul etti neticede. Ve Aksaray'a gitti.

Orada inanılmaz bir şey oldu.

Durumları düzelen Eşmekaya'lı Ali Ağa, Aksaray'a taşınmıştı. Tanınmış tüccar olmuştu.

Ali Ağa'nın oğlu Osman Ağa'yı tanıdı ve sessizce babasına gösterdi. Ali Ağa: "Oğlum ne duruyorsun, çağır misafirini ve ağırla.." talimatını verdi.

Deli Osman Ağa o gün ve o günü takip eden bir hafta Ali

At cambazı
Osman Ağa

Ağa'nın konuğu oldu. İsteddiği mallar, istediği şartlarla ona sağlandı. Rahvan bir at seçildi ve eğlendi. Eğere bir heybe atıldı ve heybenin gözleri dolduruldu.

Heybenin gözleriyle birlikte Cambaz Osman Ağa'nın gözleri de doldu.

Atının başını Konya'ya doğru çevirip topukladı.

Kalbi huzursuz bir kuş gibiydi. Bazan uçmak, bazan konmak isteyen kararsız, huzursuz, fakat vakur ve sütbeyaz bir kuş..

Cambaz Deli Osman Ağa'nın torunlarından biri hâlâ sağdır.

Ve şu anda Büyük Postahane'nin önünde arzuhalçilik yapmaktadır.